

Nr 7.

Ankom till riksdagens kansli den 28 april 1922 kl. 4 e. m.

Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 7, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående uppbörden av den progressiva kommunalskattens utjämningsandel.

Uti en inom andra kammaren av herr *Bengtsson* i Kullen m. fl. väckt, till kammarens femte tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 161, hava motionärerna yrkat, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att från och med år 1923 uppbörden av progressiva kommunalskattens utjämningsandel måtte ske helst i samband med kronoutskylderna, och att i annat fall uppbörd och redovisning därav måtte förenklas till mindre besvär för de kommunala myndigheterna.

Motionen.

Beträffande motiveringen för det gjorda yrkandet får utskottet hänvisa till motionen.

Angående motionen har utskottet infordrat yttranden från Svenska stadsförbundet och Svenska landskommunernas förbund, vilka yttranden åtfölja detta utlåtande.

Yttranden.

Utskottet får till en början erinra därom, att frågan om en genomgripande kommunalskattereform var förelagd 1920 års riksdag, därvid riksdagen beslöt dels antaga åtskilliga av Kungl. Maj:t framlagda förslag, avseende reformer i kommunalskatten, att gälla från och med år 1921, dels ock

*Kommunal
progressiv-
skatt.*

hos Kungl. Maj:t anhålla om förnyad skyndsam och allsidig prövning av frågan om en reformerad kommunalskattelagstiftning samt framläggande för riksdagen snarast möjligt av det förslag, vartill denna prövning kunde för-
anleda. Bland de av riksdagen sålunda antagna förslagen förekommer en särskild förordning om kommunal progressivskatt för åren 1921—1924. Den-
na skatt beräknas å det till inkomst- och förmögenhetsskatt beskattningsbara
beloppet enligt två särskilda skatteskalor, som gälla den ena för svenska
aktiebolag och solidariska bankbolag, den andra för övriga skattskyldiga.
Huvudparten eller 75 procent av skatten får användas till såväl den borger-
liga som den kyrkliga kommunens behov (kommunandelen); återstoden eller
25 procent avses för utjämning av skattetrycket olika kommuner emellan
(utjämningsandel). Högst en fjärdedel av varje kommuns skattebehov får
fyllas genom progressivskatt. De för skatteutjämning avsedda 25 procenten
av skattens belopp skola påföras den skattskyldige samtidigt med kommun-
andelen, 75 procent, men uppbörd av utjämningsandelen får ej ske förrän det
samlade behovet av medel för sagda ändamål blivit av Kungl. Maj:t konsta-
terat. De närmare bestämmelserna för ifrågavarande progressivskatt åter-
finnas dels i förordningen om kommunal progressivskatt för åren 1921—1922
den 10 november 1920, nr 761, dels i kungörelsen angående uppbörd under år
1922 samt redovisning av utjämningsandel av kommunal progressivskatt
m. m. den 4 november 1921, nr 644.

Utskottet.

Motionärerna hava i motionen hemställt om att kommunalskattens ut-
jämningsandel måtte uppbäras i samband med kronoutskylderna, eller att,
därest så icke kunde ske, uppbörden och redovisningen måtte förenklas till
mindre besvär för de kommunala myndigheterna.

Utskottet vill för sin del giva motionärerna rätt däruti, att bestämmel-
sorna om uppbörd av ifrågavarande skattemedel synas vara mer än nödigt
invecklade. Även av de infordrade utlåtandena framgår, att de tillfrågade
institutionerna omfattat samma mening.

I fråga om lämpligheten att överflytta uppbörden av dessa medel till
att ske i samband med kronoutskylderna synas meningarna däremot vara
mera delade, och landskommunernas förbund har i sitt yttrande framhållit
väsentliga olägenheter av en sådan anordning. Förbundet har sålunda fram-
hållit, att tiden mellan inkomstens förtjänande och skattens erläggande där-
igenom skulle till men för uppbördens resultat ytterligare förlängas. Vidare
skulle uppbörden försvåras genom att skattedragarna kunde hava flyttat un-
der mellantiden, varjämte kronouppbörden efter tillägg av ytterligare en skatt
skulle bli särskilt betungande.

Utskottet måste för sin del finna de nyss anförda betänkligheterna av

stor betydelse, och utskottet anser sig icke utan vidare kunna tillstyrka, att ifrågavarande uppbörd skall ske i samband med kronoutskylderna.

Oavsett genom vilka organ uppbörden och redovisningen sker, är det likväl viktigt, att densamma icke onödigt försvåras genom invecklade bestämmelser. Men utskottet ställer sig synnerligen tveksamt till lämpligheten av, att riksdagen skriver till Kungl. Maj:t i detta ärende, redan innan de utfärdade bestämmelserna börjat tillämpas. Ty det är ju möjligt, att de förmodade olägenheterna visa sig vid kungörelsens praktiska tillämpning vara betydligt mindre än vad motionärerna nu antaga, och utskottet håller även före, att endast erfarenheten bör läggas till grund för behövliga ändringar samt förmodar, att Kungl. Maj:t i allt fall, innan ny kungörelse om uppbörden år 1923 utfärdas, tar del av dessa erfarenheter och vidtager de reformer, som visa sig vara behövliga.

Ett ytterligare skäl mot att nu begära ändring i de ämnen, som beröras i motionen, finner utskottet däri, att samtliga de nuvarande anordningarna i fråga om den kommunala beskattningen äro att betrakta som ett provisorium. Huruvida och i vilken form den nu förekommande utjämningsandelen kan bli bestående för framtiden undandrager sig varje bedömande. Utskottet förutsätter, att den nu arbetande kommunalskattekommittén tager under överbärande även i motionen berörda ämnen, så att dessa frågor må kunna i samband med hela kommunalskatteproblemet bringas till en tillfredsställande lösning.

Med hänvisning till det anförda får utskottet hemställa,

att ifrågavarande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 28 april 1922.

På utskottets vägnar:

ERIK LAURÉN.

Närvarande: herrar *Laurén, Blomquist, Norling, Hansson* i Trollhättan, *Fjellman, Johanson* i Hörninge, *Österström, Lindmark, Eklund* och *Hansson* i Bäck.

Bilaga I.

Till riksdagens andra kammars tillfälliga utskott nr 5.

Sedan utskottet genom skrivelse av den 16 sistlidne februari velat bereda Svenska Stadsförbundet tillfälle att avgiva yttrande över en av herr Bengtsson i Kullen m. fl. i andra kammaren väckt motion nr 161 angående ändrad ordning för uppbörden av den kommunala progressivskattens utjämningsandel, får förbundets styrelse härmed i ärendet anföra följande.

Motionen åsyftar i främsta rummet en överflyttning av uppbörden och väl även debiteringen och redovisningen av ifrågavarande skatt från de kommunala myndigheterna till kronouppbördstjänstemännen, vilket önskemål lättast anses kunna förverkligas genom skatteutjämningsuppbördens sammanförande med den ordinarie kronouppbörden.

Den sålunda väckta frågan torde, vad städerna angår, vara av jämförelsevis ringa praktisk betydelse. Icke så att förstå, som om de för utjämningsändamål avsedda pålagorna i städerna betraktas med likgiltighet. Tvärtom. Av riksräkenskapsverkets preliminära sammandrag av 1921 års taxeringar framgår, att på städerna belöpa runt 9,510,000 kronor eller 77 % av den till 12,395,000 kronor uppgående summa, som inom hela riket taxerats i form av skatteutjämningsandelar. Dessa nio och en halv miljoner kronor eller det lägre belopp, vid vilket siffran i verkligheten må komma att stanna, beteckna en städernas direkta skatttribut till landsbygden. Ihågkommas bör nämligen, att det nuvarande utjämningsystemet principiellt avskär städerna från delaktighet i utjämningsbidragen. De hava blott att släppa till pengarna, men kunna icke påräkna något som helst understöd, hur ansträngd den ekonomiska ställningen än må vara och vilken höjd den allmänna kommunala uttaxeringen än må hava nått. Att under dessa omständigheter ett starkt missnöje råder i städerna med den lösning, skatteutjämningsfrågan hittills erhållit, torde vara begripligt. Vad läget synes fordra är en snar och genomgripande omläggning av själva grunderna för skatteutjämnningen i sådan riktning, att det verkliga behovet och icke en kommuns egenskap av stad eller landskommun blir avgörande för rätten att erhålla utjämningsbidrag.

Detta bör naturligtvis ej hindra, att de förenklingar och förbättringar, som eventuellt kunna genomföras i avseende å den nuvarande progressiva utjämningskatten, bringas i verkställighet. Huruvida ur städernas synpunkt något väsentligt skulle stå att vinna genom hithörande uppgifters överflyttande på kronouppbördstjänstemännen förefaller dock tvivelaktigt.

Vad den ekonomiska sidan av saken angår kan vinsten knappast bli särdeles stor. I motsats till landsbygden nödgas ju det övervägande antalet städer själva avlöna för kronouppbörden erforderliga arbetskrafter. För dessa skulle den ifrågasatta anordningen innebära en ekonomisk lättnad blott under den förutsättningen, att de med utjämningsandelens debitering

och uppbörd sammanhängande göromålen kunna utföras på ett väsentligt enklare och billigare sätt, om de förenas med kronouppbörden än om de fortsättningsvis skola handhavas av vederbörande kommunaluppbördstjänstemän. I bägge fallen får kommunen såsom sådan i sista hand svara för att de nödiga betingelserna för ernående av ett tillfredsställande arbetsresultat åvägabringas. Annorlunda ställer sig saken visserligen för de fåtaliga s. k. landsrättsstäderna och köpingarna, vilka i förevarande hänseende hava samma intressen som landsbygden.

Onekligen finnas åtskilliga omständigheter, som tala för, att utjämningsandelens debitering och uppbörd i samband med kronoutskylderna skulle medföra vissa förenklingar i arbetet även beträffande städerna.

Det nuvarande systemets svaghet ligger framför allt i den dubbeldebitering, som enligt detsamma måste äga rum. Först debiteras och antecknas å vederbörande skattskyldigs debetsedel hela utjämningsandelen. När därefter i maj eller juni månad meddelande erhållits om det procenttal, som i verkligheten skall uttagas, måste med ledning härav ny anteckning verkställas i debiterings- och uppbördslängderna samt eventuellt särskild debetsedel utfärdas på det belopp, som är avsett att uttagas. Denna procedur är iögonfallande omständlig och opraktisk, och det måste befaras, att både uppbördsorganen och allmänheten få svårt att finna sig tillrätta med densamma.

Det säger sig självt, att mycket arbete skulle sparas och de skattebetalandes skäliga anspråk på bekvämlighet bättre tillgodoses, därest dubbeldebiteringen avskaffades. Även inom åtskilliga stadsförvaltningar har den tanken framkommit, att syftet lättast kan ernås genom utjämningsandelens uttagande i samband med kronoutskylderna. I sådant fall skulle med debiteringen kunna anstå, till dess Kungl. Maj:t fastställt, hur stor del av det taxerade beloppet, som skall uttagas. Den skattskyldige behöfde blott bevråas med ett meddelande, avseende den summa, han har att erlagga, och förfallotiden. Då kronouppbörden äger rum under november och december månader, skulle anordningen icke nödvändig göra någon väsentlig förskjutning av den nu föreskrivna tiden för redovisningen.

Denna lösning, som vid första påseendet ter sig mycket tilltalande, lider emellertid av en betänklig svaghet, nämligen den att olika mantalsskrivningsår komma att ligga till grund för påförande av utjämningsandel och andra utskylder i kronouppbördsboken. För att åvägabringa överensstämmelse härutinnan, vilket förefaller vara alldeles ofrånkomligt, torde erfordras ganska vittgående förändringar i de provisoriska kommunalskattelagarna. Huruvida vinsten av utjämningsandelens sammanförande med kronouppbörden bleve tillräckligt stor för att motivera en dylik åtgärd må väl få anses såsom en öppen fråga.

Av vad ovan anförts torde framgå, att styrelsen för sin del är ense med motionärerna därom, att debiterings- och uppbördsförfarandet för den kommunala progressivskattens utjämningsandel f. n. lämnar mycket att önska i avseende å ändamålsenlighet, enkelhet och reda. Till de uppslag för åstadkommande av förbättringar, som givas i motionen, måste styrelsen emellertid ställa sig ganska tveksam. Betydelsen ur stadskommunal synpunkt av en utredning i motionens syfte torde knappast kunna skattas synnerligen högt.

Styrelsen har dock intet att erinra emot, att en sådan utredning verkställes, i händelse den ur andra synpunkter anses vara önskvärd.

Stockholm den 31 mars 1922.

A Svenska Stadsförbundets styrelses vägnar:

A. BORGSTRÖM.

Helge Lindholm.

Bilaga II.

Till andra kammarens femte tillfälliga utskott.

Sedan Svenska Landskommunernas Förbund av riksdagens andra kammars femte tillfälliga utskott satts i tillfälle att inkomma med yttrande rörande en av herr Bengtsson i Kullen m. fl. väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående uppbörden av den progressiva kommunalskattens utjämningsandel, får förbundets styrelse anförä följande.

Ehuru styrelsen icke kan dela den av motionärerna framförda åsikten att överlämnandet av uppbörden av den kommunala progressivskattens utjämningsandel till de kommunala myndigheterna och utfärdandet av nödiga bestämmelser härför utgör ett administrativt ingrepp i kommunernas självstyrelse, utan styrelsen fastmer är av den meningen att med den utformning, som riksdagens beslut i fråga om kommunalskatteprovisoriet erhållit, någon annan utväg näppeligen stod till buds, anser emellertid styrelsen lika med motionärerna, att de kommunala myndigheterna om möjligt böra befrias från uppbörden av ifrågavarande skatt.

Det torde nämligen icke kunna bestridas, att de kommunala myndigheterna och då framför allt landskommunernas oavlönade förtroendemän äro i alltför hög grad betungade med uppgifter, som måste anses ligga vid sidan av deras egentliga verksamhetsområde, vadan en minskning av deras arbetsböda är av behovet påkallad. På nu ifrågavarande område synes en sådan minskning motiverad. Den kommunala progressivskattens utjämningsandel är nämligen otvivelaktigt att anse som en ren statsskatt och bör därför principiellt sett uppbörden av densamma omhändertagas av de statliga uppbördsmyndig-

heterna. Hade skattens utjämningsandel kunnat uttagas samtidigt med kommunandelen, hade praktiska skäl kunnat tala för att en och samma uppbördsmyndighet fått sig anförtrott att uppbära skatten i dess helhet. Som förhållandena i verkligheten gestalta sig, skulle ett dylikt förfaringssätt emellertid innebära ett halvårs långt och ingalunda tillrädligt uppskov med uppbörden av den kommunala progressivskattens kommunandel.

Om sålunda enligt styrelsens mening starka skäl tala för en överflyttning av uppbörden av progressivskattens utjämningsandel från de kommunala till de statliga uppbördsmyndigheterna, är styrelsen ingalunda blind för de olägenheter av skilda slag, som en uppbörd av utjämningsandelen i samband med kronoutskylderna skulle komma att medföra.

Dessa olägenheter äro enligt styrelsens mening huvudsakligen tre: *dels* skulle genom en dylik anordning tiden för den beskattade inkomstens intjäande och skattens erläggande, som redan genom nu gällande bestämmelser är synnerligen lång, ytterligare förlängas, låt vara med i gynsammaste fall endast något mer än en månad; *dels* skulle genom den längre tidrymden ett större antal skattedragare hava utflyttat från den ort, där skatten skall erläggas; *dels* slutligen skulle den redan förut för det stora flertalet skattedragare betungande inbetalningen av krono- och landstingsutskylder genom samtidig uppbörd av ytterligare ännu en skatt bliva ännu mer betungande. Samtliga dessa olägenheter verka givetvis i riktning mot att försvåra skatteuppbörden och således försämra dess resultat. Särskilt den sist anförda omständigheten är enligt styrelsens åsikt av avgörande betydelse. Från många håll har ju vitsordats nödvändigheten att uppdelade den nuvarande kronouppbörden på två uppbördsstämmor, och att då i stället vid den enda förefintliga uppbördsstämman låta uppbära ännu en skatt, synes icke tillrädligt ur synpunkten av uppbördens effektivitet.

Även om det måhända i praktiken skulle komma att visa sig, att de påvisade olägenheterna icke vore av farligare beskaffenhet, har det likväl synts styrelsen vara en allvarlig sak att införa bestämmelser angående uppbörden, som kunna i någon mån äventyra dess resultat. Styrelsen har emellertid trott sig finna en lösning, som skulle tillgodose de berättigade kraven på såväl en effektiv skatteuppbörd som minskning av de kommunala myndigheternas arbetsbörda, nämligen genom att låta kronouppbördsmyndigheterna ombesörja uppbörden av progressivskattens utjämningsandel men icke i samband med kronouppbörden i november—december.

Då hittills försöken att få kronouppbörden fördelad på olika uppbördsstämmor strandat, kan det visserligen synas, som om denna lösning icke vore godtagbar. Styrelsen vill emellertid fästa uppmärksamheten på den stora skillnad det här gäller: å ena sidan uppdelning av kronouppbörden för *alla* till staten skattskyldiga på två uppbördsstämmor och å andra sidan inbetalning av särskild skatt från ett — vad åtminstone landsbygden angår — relativt ringa antal skattskyldiga.

Uppbörden av utjämningsandelen synes med minsta omgång kunna ske på samma sätt som kronouppbörden, d. v. s. genom postverket, och torde därvid uppbördsterminen, för att undvika kollision med den kommunala skatteuppbörden, vilken i avseende på tiden för uppbördens hållande mycket varierar i

de olika kommunerna, bora sträcka sig över en tidrymd av t. ex. två månads-
skiften.

Stockholm den 10 mars 1922.

A Svenska Landskommunernas Förbunds vägnar:

JOHAN BECK-FRIIS,

styrelsens ordförande.

S. A. Zander.

STOCKHOLM

A.-B. Hassé W. Tullbergs Boktryckeri 1922.